

Irma Vuorinen (Virtanen):

IRMAN TARINA

**Irma Virtanen on Onni ja Saima Virtasen tytär.
Isä toimi vahtimestarina Pispalan työväentalolla
ja samalla Pispalan työväennäyttämön vetäjänä**

Synnyin kansalaissodan kuumimpina hetkinä, Tampereen valtauksen aikana. Perhe oli poistunut Pispalan työväentalolta, oli paossa jossain Tampereen puolessa, kun valkoiset lähestyivät lännestä. Irma syntyi Mariankadun synnytyslaitoksella 31.3.1918. Hän oli kuuden päivän ikäinen, kun Tampere siirtyi valkoisten haltuun. Tykin ammus vei synnytyslaitoksen rakennuksesta yläkerran. Oli paettava kaupungin itäpuolelle, Uuteenkylään.

Siellä Saima-äiti näki viimeisen kerran veljensä Laurin. Totinen oli ollut ja kun häneltä kysyttiin miten rintamalla menee, oli sanonut huonosti, Tampere menetetään. Saima ehdotti, että lähde jonnekin pakoon, sillä olihan Partolan herra sanonut, että jos punaiset häviää, niin häviää myös Oivion Lauri. Ja niinhän sitten tapahtuikin.

Koko varhaislapsuuden Irma eli näiden katkerien muistojen mukana, kun aikuiset niistä toisilleen kertoivat. Hän liittyi Järjestönuoriin, siellä laulettiin 'Punaorvon valaa', 'Ihanneliiton marssia', lausuttiin runoja Leninistä "ken on tuo mies mi purtta ohjaa, nimensä on Vladimir Iljits Lenin, tuo nimi tuttu kaikille on jo, hän ohjaa Venäänmaata kommunismiin ja kutsuu proletaarit yhtymään". Opiskeltiin, suoritettiin järjestöpuvut, ne päällä Vappuna marssittiin Pispalasta Termopyylle juhlimaan. Kulkueet olivat mahtavat, mukana monta torvisoittokuntaa ja satoja liehuvia lippuja.

Seurasi 30-luvun pula-ajat, presidentiksi tuli Suojeluskunnan päällikkö Svinhuvud, jota me sanoimme 'sianpääksi', ja sehän se oli suomeksi. Vasemmistolaisia ja muita edistyksellisiä muilutettiin rajalle. Kaikki vasemmistolaisuus painettiin maan alle. Näissä merkeissä kului varhaisuoruus, kun aikaa vietettiin Pispalan kujilla ja lehdoissa.

Minä muistan, kun pojalta Pispalan sain siellä ensimmäisen "suudelman" ja mustelman kivistä. Näyttämö toimi, sitä ei laskettu poliittiseksi. Näyteltiin 'Pohjalaisia', 'Laivan kannella', 'Roinilan talossa', 'Koskenlaskijan morsian', 'Kylän heittiö', 'Salon ruusu', 'Hevospaimen', 'Unkarin mustalaiset'. Näissä kaikissa olin mukana isä Onnin kanssa.

Rakkautta ja sotaa

Sitten koin ensi rakkauden, kauniin ja puhtaan, jonka muisto ei koskaan haihdu. Näsijärven laineilla soudeltiin, mandoliini soi, soittaja lauloi "silmät nuo tummat niin kauniit katsella armaat ne kerran tahtoisin omistaa". Nuorena on niin ailahtelevainen, ihastuu ajattelematta sen enempää. Pispalan näyttämö harjoitteli 'Pohjalaiset' -näytelmää. Sain Liisan osan, Jussin osaan valittiin Vaasasta tullut, Pispalassa lapsuusvuotensa viettänyt tumma, pitkä toistakymmentä vuotta poissa ollut näyttelijä. Ei siinä ensin ollut sen kummempaa.

Ensi-ilta onnistui mahtavasti, kumpikin sai hyvät arvostelut esiintymisestään. Loppukohtauksessa Jussi kuolee vallesmannin luodeista ja Liisa lausuu nuo sanat "Ei mun silmäni ole enää kirkkahat". Silloin vastanäyttelijä kuiskasi "Saanko tulla tänä iltana saattamaan Liisan kotiin".

Tunsin omantunnon tuskia, kun ensirakkaus odotti työväentalon pihassa kuten aina ennenkin, ja minä marssin ylpeänä sivu uuden ihastuksen kanssa. Yhden kesän sitä kesti, sitten tuli tieto, että hänellä on Vaasassa vaimo, joka oli tullut häntä hakemaan. Heille oli syntynyt poika. Kyllä vastanäyttelijä anteeksi minulta pyyteli ja kertoi, että vaimo tai liekö avovaimo, on häntä paljon vanhempi, että minua hän rakasti, olin niin nuori ja avomielen. Niin erottiin, ei se liitto siellä Vaasassakaan kestänyt. Hän tuli jälleen Tampereelle ja eli lopun elämänsä taas itseään paljon vanhemman rikkaan naisen kanssa. Hän oli näköjään siivellä eläjä.

Kaikki romahti. Ensirakkaus meni myös naimisiin, oli tulossa lapsikin, mutta ei sekään liitto kestänyt. Erosivat, vaikka oli jo toinenkin lapsi. Sen jälkeisistä vaiheista en tiedä mitään. Kerran eräs Pispalan poika toi terveisiä rintamalta, olivat samasta joukko-osastosta, että siellä se korsussa lepohetkinä soittaa maniskaa ja laulaa tummista silmistä ja minua muistelee.

Näin ajautui karille monta elämää.

Pispalan työväennäyttämön väkeä. Irma keskellä (valkea kaulus)

Kävin työssä Tampereella, illat oltiin talolla voimistelu-, laulu- ja näytelmäharjoituksissa. Pispalan järjestöt järjestivät Viikinsaaressa elokuussa aina yhteiset juhlat. Lauantaina oli tanssit, sunnuntaina pääjuhla ohjelmineen, myös Pispalan näyttämö esitti 'Roinilan talossa'. Meitä oli nuorisio-osaston plikkoja neljän hengen ryhmä, esiinnyimme ja olimme vuoroin kokoamassa saareen väkeä tuovista laivoista matkalippuja, niistä sai järjestöt jonkinlaisen prosentoin. Viimeisenä juhlapäivän iltana kun palasimme Tampereelle, tuli laivassa myös neljän hengen porukka, jotka olivat esperantoseuran jäseniä. He meitä Pispalan plikkoja jututtivat, emme kukaan olleet heitä aikaisemmin nähneet. Kun päästiin Laukontorin rantaan, pojat automaattisesti lähtivät meitä saattamaan, porukalla menttiin ja tehtiin treffit seuraavaksi lauantaiksi. Ei olisi pitänyt mennä, mutta niin siinä kävi, että tuli mentyä, ei osannut aavistaa etukäteen.

Ilmassa alkoi tuntua sodan aavistelut, miehiä alettiin kutsua kertausharjoituksiin, ei tavattu enää. Huomasin olevani raskaana, se oli kova paikka, en puhunut kenellekään mitään. Äiti huomasi ja oli kauhuissaan. Äiti kyseli, kenen se on, annoin nimen ja osoitteen ja kielsin menemästä puhumaan. Äiti meni kuitenkin ja sai esikunnasta tietää joukko-osaston. Mutta mitään en sinne tiedottanut. Sitten syttyi talvisota. Järkytyin ensimmäisiä Tampereen hälytyksiä, Helsinkiä oli jo pommitettu. Jouduin Mariankadun laitokselle, jossa olin syntynyt 21 vuotta aikaisemmin. Pieni tyttö, Sirpa Irmeli, syntyi ennen aikojaan. Tamperetta pommitettiin, laitos siirrettiin Teivaalaan. Minä jouduin

vuorokauden vanhan lapsen kanssa kotiin, yritin häntä Lastenlinnaan, mutta sekin oli siirretty jonnekin maaseudulle.

Vaikeata oli, väestönsuojelumiehet kävivät ajamassa pommisuojaan. Minä sanoin, että en lähde näin pienen kanssa sellaiseen tungokseen, he sanoivat että saavat muistutuksen. Kolme viikkoa lapsi eli, se oli kyllä sanottu jo laitoksella, eläminen tällaisessa tilanteessa, kun ei ole mahdollisuutta saada häntä lämpökaappiin, on toivotonta.

Ajattelin että nyt pitää tästä ilmoittaa rintamalle. Kirjoitin asiasta. Mies oli ihmeissään, että miksen ole ilmoittanut. Lupasi korvata kaiken, jos tämä sodan helvetti joskus loppuu. Vastasin, ettei ole mitään korvattavaa.

Sota loppui. Kesällä tuli kirje, että hän on sotasairaalassa Kaupinojan sairaalassa: ”Tule katsomaan niin jutellaan.” Minä menin, mutta mitään juteltavaa ei meillä ollut. Sinäkin aikana kun sairaalassa viivyin, häntä kävi tapaamassa monta naista. Sitten tuli vielä kirje, jossa pyydeltiin anteeksi ja kerrottiin, että hänet on kuulutettu erään sotalesken kanssa, jolla on kaksi lasta, on myös tulossa heille lapsi. Avioliitto kesti kolme vuotta. Mies kuoli vuonna 1943.

Mistä ne tällaiset epelit kohdalleni sattuikaan, ehkä se oli kohtalon kirous, kun niin ylpeästi hylkäsin ensirakkauteni. Mene ja tiedä. Sitä lasta kyllä ikävöin, vielä näen unta siitä, vaikka aikaa on kulunut pian 50 vuotta.

Pitkä saattoreissu

Vähän aikaa oli rauhan aikaa, kävin edelleen työssä kenkätehtaalla. Tarmolla oli kesäpaikka Ylöjärvellä, siellä Pispalan nuoret viettivät viikonloppujaan. Veikko-veli oli joutunut asepalvelukseen. Minunkin kohdalleni oli tullut taas uusi ihastus, vaikka olin ajatellut, että en koskaan enää edes katso miessukupuoleen päin. Tyttökaverit tulivat hakemaan ihan väkisin talolle tansseihin, sanoivat, että mitä sinä täällä murjotat, tule mukaan. Ja niin tuli lähdettyä muiden mukaan, sillä pidin tanssimisesta jo pienestä pitäen, eikä ikääkään ollut kuin 21 vuotta.

Siellä se kohtalo sitten osui vastaan, tuttujen poikien mukana oli saapunut myös eräs poika, jota ei ollut ennen työväentalolla tansseissa nähty. Seisokeli oven pielessä, sitten lähti minua hakemaan. Seuraavaakin tanssia tuli hakemaan, ja aina vaan uudestaan. Kun tuli viimeinen valssi, poika pyysi päästä saattamaan. Vastasin, että minulla on aivan lyhyt matka, asun aivan talon vieressä. Kun menin vaatteitani kanista hakemaan, hän tuli myös ja lähti minua saattamaan, vaikka olin kieltänyt. Erotessa hän kysyi, tulenko ensi lauantaina talolle. Sanoin tulevani, kun Tarmon tytöillä on ravintolavuoro. Siitä se sitten alkoi ja on tätä kirjoitettaessa kestänyt 45 vuotta.

Oli syttynyt jatkosota. Suomen sotaherrat olivat lähteneet kostoretkelle yhdessä saksalaisten kanssa Suur-Suomea luomaan ja ottamaan takaisin talvisodassa menetettyjä alueita. Tämä sota aloitettiin Suomen puolelta, talvisodanhan ne nyt kertovat aloitetun Neuvostoliiton puolelta.

Veljeni Veikon joukko-osasto oli siirretty rintamalle etulinjaan. Minun kaverini, tämä Pinte, oli työssä sotateollisuuden palveluksessa, ei ollut vielä komennettu rintamalle. Rellasteltiin muiden vielä kotirintamalla olevien kavereiden kanssa ja tuli tappelu, josta seurasi puolentoista vuoden linnatuomio. Sen kärsittyään hänkin joutui rintamalle.

Minä olin lähtenyt pois kenkätehtaasta, kun meitä nuorempia naisia ruvettiin kokoamaan ja lähettämään työleireille isompiin maataloihin. Isä hommasi minut Epilän Sahanterään, jossa itsekin oli töissä. Sahanterässä valmistettiin sota-aseita, kranaatteja. Siellä kuluikin sitten kymmenen vuotta. Elettiin korttiannosten varassa. Isä oli ruvennut sairastelemaan, ei päästy selville mikä vaivaa.

Paratiisi Pispalassa

Sota, joka riemulla aloitettiin juhannuksena 1941 päättyi vasta syksyllä 1944, kun oli vielä ajettava saksalaiset aseveljet Lappia tuhoamasta. Sota oli vaatinut uhrinsa, paljon jäi sodan uhreiksi Pispalankin poikia, Tarmostakin monta.

Veikko ja Paavo joutuivat myös Lapin rintamalle tuoreina aviomiehinä. Eeva ja Veikko vihittiin elokuussa 1944, minut ja Paavo syyskuussa 1944. Asuttiin kaikin Saiman ja Veikon luona, mistään ei saanut asuntoa. Me nuoret parit asuttiin kammarissa, äiti, isä ja Pauliina-mummu keittiössä. Veikko pääsi työhön entiseen työpaikkaansa 'Vesi ja Lämpöön', Paavo oli rakennuksella. Elintarvikkeet edelleen kortilla, samoin vaatteet, jalkineet, yleensä kaikki.

Kesällä 1945 saimme Paavon kanssa vuokralautakunnasta pienen hellahuoneen Pispalan harjulta, se oli aivan kellarikerroksessa, melkein maan alla. Ihmisten jalat vaan näkyivät, kun he kulkivat ikkunan ohitse. Mutta kyllä se paratiisilta tuntui. En muista mistä saatiin ostaa vanhoja huonekaluja. Heteka oli puinen, siihen oli paperikangassuikaleista tehty ristikkopohja. Patja oli myös paperikankaasta, jotain paperirouhetta sisässä. Ostettiin kreppipaperia ikkunaverhoiksi, niihin suunniteltiin työpaikalla aina uusia reunuksia. Morsiuspisteillä saatiin ostaa sillalakanakangasta, jos vain ehti jonottamaan, kun työssäkkin piti olla. Kyllä oli hyvä, että saimme asunnon, isä oli alkanut sairastelemaan. Olimme asuneet Haapaniemen Kaisan ja Toivon talossa jo vuodesta 1936. Äiti oli päiväapulaisena Keltämäen ja Koivusen perheissä..

Tiukkaa oli elämä, mutta oltiin iloisia kun sota päättyi. Uskottiin oikeuden voittoon ja Staliniin. Saatiin vapaus toimia, uskallettiin laulaa kiellettyjä työväenlauluja, maan alta nousi SKP. Siihen liityimme 1947 minä, Paavo ja Veikko. Perustettiin SKDL, SNDL, SDNL ja pioneirit. Rakennettiin järjestötalot, kirjapainot ja piirilehtemme Hämeen Yhteistyö.

Isän munuaisleikkauksesta, joka oli suoritettu 1951, oli kulunut seitsemän vuotta. Hän oli välillä ollut vuoden verran töissä terätehtaalla vähän helpommissa varastotöissä. Voimat alkoivat heiketä, eihän yhdellä munuaisella voi kovin hyvin toimeen tulla. Niin isä kuoli marraskuussa 1958, kolmea kuukautta vaille 64-vuotiaana. Hänet haudattiin Saarikorven hautausmaalle suuren ystäväjoukon saattamana. Lapsena minulla oli aina sellainen tunne, ettei isä ja äiti koskaan kuole, mutta elämä on sellaista, se päättyy aikanaan.

Ylöjärvellä ja Pirkkalassa

Monet koettelemukset on kokenut myös Paavon ja minun avioliitto. Vuonna 1948 rakensimme Paavon kodin moisiolle mökin niin kuin kesälomamökiksi. Maapohja oli soista, niin että seuraavana kesänä se mökki oli ihan vinossa, emme siellä kerinneet yhtään lomaa viettämään. Paikan osti sitten Riihelän Väinö ja laidunsi siellä hevosia. Paavo oli työssä Finlaysonilla, minä pidin työmaaruokalaa kun uutta nk. Ylävoimaa rakennettiin. Olympiakesänä pidimme kioskia Lielahden Peltokylässä. Kesä oli kylmä, kioski tuotti pelkkää tappiota. Asuimme edelleen vuokralla Pispalan harjulla neljän huoneen ja yhteiskeittiön asunnossa.

Sitten Paavon Lempi-sisar sanoi, että täällä Vuorentakana on kyllä maata, ruvetkaa tekemään pirttiä, ja niinhän sitä sitten tehtiin illat ja loppuviikot, päivät olin töissä Kaven kenkätehtaassa. Ei olisi pitänyt uskoa sisaren lupauksiin, elämä kävi helvetiksi ainakin minulle, oli lähdettävä pois. Juuri sen verran saimme siitä, että osa rakennuslaskuista saatiin maksettua. Lempi sairastui jakomielitautiin, josta ei enää koskaan parantunut. Hänen miehensä kuoli sydäninfarktiin, lapset jäivät vielä alaikäisiksi. Silloin sitten lähdimmekin Ruotsiin.

Vuonna 1956, kun tulimme Ruotsista, ostimme eräältä Paavon tutulta tontin Antaverkasta Näsijärven rannalta. Taas alkoi rakentaminen, kävin töissä Sillanpään kenkätehtaassa Keijärven rannalla. Asuimme sellaisessa kovalevymökissä, yötä päivää yritimme asentaa valmiiksi, pakkanen

kiristeli jo nurkkia. Vihdoin saimme muurin muurattua, tuntui ihanalta, kun pääsi lämpimään nukkumaan. Pahvimajasta tehtiin sauna. Toimimme Tuomistosta pienen mustan tyttökoiranpennun, siitä tuli ihana ystävä. Olimme mökkiä jo paljon laajentaneet, siinä oli jo toinenkin huone ja lasikuisti.

Olimme mukana järjestötoiminnassa Vahannassa, työväentalolla pidimme kokouksia ja juhlia. Kaksi vuotta ehdittiin asua siinä, kunnes marraskuun yönä tulipalo vei pirtin perustuksiaan myöten, ei muuta jäänyt kuin malminen kastikepannu, se on minulla vieläkin. Bella-koira pelasti Paavon, kun raapi kasvot verille. Minä olin äidin luona käymässä Pispalassa, kun äiti oli niin ikävissään, isä oli kuollut juuri kuukausi takaperin. Oli kuin koko elämä olisi taas romahtanut peruslukemiin. Asuimme äidin luona kunnes saimme ostaa Pirkkalasta Tanilan kylästä vanhan mökin. Taas oli tehtävä velkaa, palovakuutus oli pieni, saimme sillä juuri ja juuri vaatteet päällemme. Oli velkaa myös huonekaluliike Häklille, olimme ostaneet sieltä juuri huonekalut, jotka meni tulipalossa. Mutta ei auta, täytyi taas yrittää, saimme myytyä sen Antaverkan tontin. Laitoimme mökkiin uuden katon, ulkomaalauksen, myös sisältä tapetoimme ja maalasimme. Talossa ei ollut saunaa, vain romahtamaisillaan oleva puuliiteri. Tuuppasimme sen nurin ja teimme ihan uuden saunan. Menin töihin kenkätehdas Solenaan ja Paavo lämmittäjäksi Haapaniemen saunalle. Taasen vedettiin mukaan järjestötoimintaan, puolueosastoon ja SKDL:ään. Perustettiin Siltalan Martan asunnossa Demokraattisten naisten osasto suuren innostuksen vallassa. Se sai nimekseen Pirkkalan Pirteät ry.

Viljelijänä Vesilahdella

Suomi liittyi Eftaan v.1961, ulkomailta alkoi tulla halpoja kenkiä. Työt Suomen kenkätehtaissa alkoi vähetä, tehtiin kolmepäiväisiä viikkoja. Samoihin aikoihin alkoi SAJ:n hajotustyö SAK:ta vastaan, työväki oli hajalla, sen sain minäkin tuntea nahoissani, kun olin ammattiosastoni jäsenkirjuri. Minut siirrettiin aina vain huonompiin töihin, työnantaja suosi SAJ:läisiä.

Sitten näimme lehdestä, että Vesilahdessa on lainoitettu 14 hehtaarin maatila myytävänä. Lähdimme sitä katsomaan ja kaupat tuli. Kyllä minua pelotti, enhän ollut koskaan sellaisia töitä tehnyt. Niin tuli lähtö Pirkkalasta v.1963. Tilalle ei tullut sähköä, kaivossa ei ollut vettä. Sähkön saimme sitten samana syksynä, kun kesällä olimme muuttaneet.

Pikku hiljaa ostimme eläimiä, pari lehmää, pari vasikkaa, kanoja, sikoja ja hevosen ”Hulinan”. Siitä oli suuri apu, se toi ojasta vedet, metsästä puut, niitettiin ja korjattiin heinät. Ensimmäinen sato oli huono. Peltoja ei oltu lannoitettu, kun ei ollut moneen vuoteen saanut karjanlantaa, mutta seuraava kesä tuotti jo tulosta. Oli jo viisikin lehmää, pari sataa kanaa, possuja aina parikymmentä kerrallaan, kun niitä vietiin teuraaksi, tuotiin pieniä saman verran lisää.

Kyllä siihen työhön vähitellen tottui, mutta raskasta se oli. Käsiäni särki kaiket yöt, niitä piti heiluttaa ja ottaa särkylääkettä, sitten vuoden parin päästä särky loppui, mutta sormet meni kippuraan ja rustottuivat nivelien kohdalta lopuksi ikää. Ei niillä paljon käsitöitä tehdä, ihme että tämä kynä vielä pysyy kädessä.

Tila alkoi jo vähän tuottaa, saimme vesijohdon navettaan, lehmien ei tarvinnut kuin turvallaan painaa, niin vesi tuli juomakuppiin. Yritimme olla vähän sivussa järjestöelämästä, työ oli niin rankkaa ja pitkät matkat sinne, missä kokouksia pidettiin. Mutta eikös vaan Malmbergin Esko tulla tupsahti pirttiin, oli tulossa kunnallisvaalit. Hän sai houkutelluksi minut ehdokkaaksi, 15 ääntä tuli, vaikka olin ihan uusi paikkakunnalla, valittiin varalle valtuustoon. Vesilahdesta kävin vielä Tampereella Voiman edustajiston kokouksissa, kun olin tullut Pirkkalasta valituksi, edustaja-aika oli silloin kuusi vuotta.

Kun tila alkoi olla kunnossa, aloimme itse huonontua. Piti ruveta teettämään maatyöt naapurien ajomiehillä, kynnöt ja kylvöt, sadon kyllä Hulina vielä toi kotiin. Syksyllä 1967 panimme tilan myyntiin, oli sopiva aika myydä, laarit viljaa täynnä, lato pursui heiniä, kellari perunoita, neljä lehmää navetassa, yhtä monta vasikkaa, pari sataa kanaa, possuja, puimakone. Silloin kun tulimme

taloon ei ollut mitään, ei edes talikkoa, ei ämpäriä, ei muuta kuin kahden miljoonan velka ja tyhjäät kädet. Saimme sellaisen hinnan, että velka tuli maksetuksi, saimme kaiken tämän aikaan neljän ja puolen vuoden työllä, mutta kyllä terveyskin meni.

Jäi vielä sen verran rahaa, että ostimme Mouhijärveltä kolmen hehtaarin paikan, oli mökki ja navetta. Oli pari lehmää, kanoja, kalkkunoita, kesäpossu, ei oman pellon viljat riittäneet, oli pakko vuokrata maita. Vesilahdesta tuli mukaamme vain Bella ja Hulina. Niukkaa oli oltava, ei niin pienessä paikassa muuten pärjää. Paavo alkoi saamaan sairaseläkettä selästään.

Mouhijärven kunnanvaltuutettuna

Minut temmattiin taas mukaan järjestöelämään. Mouhijärven Demokraattiset Nuoret tuli pyytämään minua ehdokkaakseen vaaleissa, minä kyllä sanoin 'alkää herran nimessä, eihän mua kukaan edes täällä tunne vielä'. Ja niin siinä vain kävi että valtuustoon jouduin. Perustettiin Mouhijärven Työn Naiset. Demokraattisten nuorten toiminta vilkastui. Katsoin tässä vanhaa vihkoa, saimme Paavon kanssa hankituksi 58 vuositilasta Hämeen Yhteistyölle, nyt sinne ei taida tulla yhtään. Meille itselle tuli Hämeen Yhteistyö, Satakunnan Työ ja Tiedonantaja.

Minulla oli aina ajatus, että täältä ei muuteta koskaan pois, se oli kaunis paikka, toista sataa koivua kasvoi siinä mäellä. Muistan aina ne kevätaamut, kun viiden aikaan lähdin navetalle, kun ensimmäiset kottaraiset olivat saapuneet, voi sitä sirkutusta mitä ne minulle pitivät. Mouhijärven aikana kirjoitin paljon lehtiin, se luonto antoi inspiraatiota, jota en missään muualla ole tuntenut.

Naisosasto toimi ripeästi, Tappitorin toimitalo oli vireässä käytössä. Saimme yhteisvoimin taloon rahankeräyksellä ja talkoilla uuden katon, pian sen jälkeen talon ovet naulattiin kiinni, alkoi puolueen hajaannuksen vaiheet. Satakunnan piiristä tuli käsky, että toimintaa ei siellä saa jatkaa, juuri kun toiminta oli vireää ja innostunutta. Sellaisia olivat Satakunnan piirin isot pamput, Jussilat, Juvelat ja Järvenpäät.

Meitä haukuttiin stalinisteiksi, taistolaisiksi ja ties miksi. Viimeisenä valtuustovuonna minua lakattiin kutsumasta valtuustoryhmän ryhmäkokouksiin, ne pidettiin salaa. Näin siis tapahtui jo vuosina 1972-1976. Oli tulossa uudet vaalit, pelkäsivät kai, että asetun ehdokkaaksi uudeksi kaudeksi, että näin kaukaa asioita suunniteltiin. En ilmoittanut kenellekään, että olemme lähdössä pois, sillä ei niin pieni paikka enää elättänyt, oli tarvinnut siitä jo myydä kesämökin tontteja, ja minä en päässyt millään työkyvyttömyyseläkkeelle, vaikka ikä lähenteli 60 vuotta ja kipeät olivat kädet, jalat ja selkä. En pystynyt enää lehmää lypsämään, kädet puutui hartioita myöten. Lehmät oli myytävä pois ja pelkillä kanoilla ei elänyt. Rehun hinta nousi jatkuvasti, mutta tuottajahinnat ei. Sitten tuli uusien vaalien aika ja ehdokasasettelu. Olin jo pitkään valmistellut työtä seuraajakseni Demokraattisten nuorten puheenjohtajalle Anja Myllymäelle, ja hän on valtuustossa edelleen. Alaspäin siellä on muuten mennyt vasemmiston kannatus. Ennen niitä vaaleja, joissa minä olin mukana, SKDL oli menettänyt viidennen paikkansa SMP:lle. Me nuoret ja naiset päätimme, että se otetaan takaisin ja niinhän kävi, että otettiin. Siitäkin ne (revisionistit) oli vihaisia, vaikka tuli lisäpaikka. Seuraavissa se putosi jälleen neljään ja nyt enää kolmeen, mutta Anja on pysynyt paikallaan.

En tiedä mistä johtuu kaikki tämä nimittely. Olen ainakin luullut olevani se sama kommunisti, mihin jo Järjestönuorissa pikkutyttönä sain opetuksen. Rakastin Leniniä, itkin kun Lenin kuoli, olin kuusivuotias. Itkin kun Stalin kuoli vuonna 1953, olin silloin 35-vuotias. Itkin kun tuli tieto Breznevinkin kuolemasta. Nyt he eivät ole enää mitään, olenko minäkin ollut sitten joku hirvu ja puolustanut väärää oppia.

Äidin poismeno

Kun olimme vielä Vesilahdella äiti oli aina kesät meillä, kauan hän jaksoi myös käydä vielä Koivusen Lailaa ja Reinoaa auttamassa heidän kesäasunnollaan Lempäälässä. Sitten Koivusen Laila

kouli yllättäen kampaustuoliin, päässä puhkesi verisuoni, mikään apu ei auttanut. Eikä kulunut kuin pari vuotta niin kuoli myös Reino, vaimon kuolema vei elämänhalun. Kovasti koski äitiini heidän poismenonsa, olihan se perhe ollut hänelle kuin oma 20-vuotisen palvelun jälkeen.

Äiti oli myös meillä Mouhijärvellä, mutta oli jo aika huonossa kunnossa, isän kuolema oli ollut kova isku. Vaikka siitä oli jo kymmenen vuotta, ei suru haihtunut. Mouhijärvellä meillä ei ollut sisävessaa. Sanoin että ei tarvis mennä, onhan tuossa ämpäri, mutta aina kun silmä vältti, olin navetalla tai jossain muualla, hän livahti ulos ja käymälään oli jyrkkä alamäki, pelkäsin kaatumisia. Hän sanoi, että hän lähtee kotiin, siellä on mukavuudet sisällä ja kaikki tuttua, ja niin toin hänet kotiin. Häneltä oli mennyt jo vähän muisti ja hän kaatuili yhtenä. Eeva ja Veikko asuivat Tesomalla ja kävivät joka päivä työstä päästyään katsomassa ja toivat ruokaa. Myös Koskisen Impi seinän takaa piti vähän huolta, seurasi aamuisin, onko Saiman salusiinit auki.

Sitten yhtenä päivänä ne olivat kiinni vielä puolelta päivin, siis jotain oli tapahtunut. mutta äidin asunnon ovesta oli avain suulla sisäpuolelta, piti hakea Haapaniemen Pekka murtamaan ovi. Siellähän äiti oli puolittain poissa petiltään, oli varmaan aikeissa mennä vessaan, mutta kaatunut matkalla, ei hän enää mitään puhunutkaan. Aamulla vietiin Hatanpään sairaalaan, viikon hän eli siellä, ei enää koko aikana puhunut. Ruumiinavaus vasta selvitti, kuinka paljon hänessä oli erilaisia vikoja. Maaliskuun 24 p:nä 1968 äiti kuoli 76 vuoden ikäisenä. Hän on haudattuna isän viereen Saarikorven hautausmaahan.

Olen nyt 70-vuotias. Olemme jälleen Pirkkalassa, ostimme täältä omakotitalon v.1977. Ei meillä ollut enää Bellaa, se kuoli joulupäivänä 1972. Hulinaakaan ei enää ollut, mutta samana tai seuraavana keväänä tilasimme Sodankylästä lapinporokoira Sallan. Se tuli mukanaamme Pirkkalaan, oli kiltti hiljainen koira, se oli täällä ainoa eläinystävämme, eli 14,5 vuotiaaksi. Nyt ei ole enää kuin kaksi äkäistä kinailevaa ihmistä, molemmat huonokuntoisia. Ei silti, kyllä täällä Pirkkalassa kiva on asua. Olemme mukana järjestötoiminnassa puolueosastossa ja minä demokraattisissa naisissa, SNS:ssa, eläkeläisissä. Meillä on yhteinen kummiperhe Chillessä, perheessä on kuusi alaikäistä lasta. Perheen isä on ammattiyhdistysmies, hänet on nyt uudelleen vangittu, kolme vuotta jo aikaisemmin kärsinyt. Lähetämme rahaa ja paketteja, olemme ahkerassa kirjeenvaihdossa..

Kyllä tämä Suomen kommunistien elämä on ollut sekavaa. Ensin erotetaan puolet jäsenistä, sitten keinotellaan kaikenlaisissa kaupoissa ja hävitetään köyhien ihmisten vuosikymmenien aikana suurella työllä ja vaivalla hankkimat rahat, ja nyt on sitten suunnitelmissa lopettaa Suomen Kommunistinen Puolue. Minä kyllä uskon, että se ei tule koskaan onnistumaan, sitä on jo yli 70 vuotta yritetty tehdä, kapitalistit, IKL ja Lapuan liike, mutta vielä se elää ja luulen että voimistuu, ehkä tämän kaiken pitää tapahtua kantapään kautta. Katsellaan ja jatketaan tätä tarinaa taas aikanaan.

2.11.1991 Irman tarina jatkuu

”Muuttuvat laulut vuosien mennen, aika niin paljon pois vie, vaan muuttuuko ihminen ja mihin suuntaan vien huomispäivän tie.”

Kaikki on nyt toisin, sosialismia painetaan lokaan. Usein ajattelen ihmisiä, jotka ovat uhranneet elämänsä ja kaiken aikansa ja tarmonsä kommunismin puolesta. Perestroika tuhosi liian rajulla tulollaan, toi mukanaan kansalliskiihkon ja huliganismin.

Paljon on tapahtunut sen jälkeen, kun viimeksi kirjoitin tätä tarinaa, aina vaan kovia koettelemuksia. 14 vuotta asuimme tätä Purolehtoa, teimme kolme peruskorjausta tänä aikana, vasta kolme vuotta sitten saimme vesijohdon ja viemärin, siihen asti kannoin vedet joka paikassa, jossa asuimme. Eihän Paavo ollut tämän yhteisen elämän aikana koskaan terve, kun hänellä oli synnynnäinen selkävika, hän oli äitinsä 15. lapsi ja isäkin jo kuusikymppinen Paavon syntyessä. Viimeiset viisi vuotta meillä oli vaikeaa, häneltä meni elämänhalu, kaikki minkä puolesta oli toimittu, uhrattu aikaa ja pienistä

eläkkeistämme annettu kaikenlaiseen toimintaan tukea. Sosialismi on maailman silmissä jotain rikollista, hirveää vallan.

Paavon elämän viisi vuotta kuuluivat III-oluen ja valtavan tupakanpolton merkeissä. Minä yritin varoittaa, että tästä ei hyvää seuraa, mutta ei auttanut. Hän vain sanoi, ettei kestä, kun virtsa ei kulje ja ruoka ei pysy sisällä. Itsekin aloin olla jo aivan uupunut, sain sydänvian, nuo ennestään nivelkulumien vaivaamat jalat aina vain tulivat pahemmiksi. Syksyllä ajoin ensin puut liiteriin, sitten kannoin ne taas kun piti huoneita lämmittää. Paavon 2500 mk:n eläke ei riittänyt kaljaan ja tupakkaan. Kaljakaverit kaikkosivat pois, kun Paavosta ei enää ollut kaveriksi. Kaljan kantokin tuli minun tehtäväkseni, olin jo aivan välinpitämätön, kun mikään puhe ei auttanut, en saanut häntä lähtemään terveyskeskukseen ja ei saanut kutsua lääkäriä. Aavistin että jotain vakavaa on tapahtumassa. Paavo hautautui vallan tuonne yläkerran makuukamariin, sinne oli vietävä kaikki vessaämpäriä myöten, kaljat ja tupakat. Näin, että jalat eivät enää kanna, ei halunnut olla ihmisten silmissä, ei välittänyt enää televisioista, vaikka olisi tullut urheilua, kiekkoilua ym., joita ennen niin hartaasti katseli. Huomasin, että hän ei taida enää nähdäkään mitään.

Oli tulossa joulukuuhin, yritin vähän saada jotain joulun tuntua aikaiseksi, ostin livekalaa, se oli Paavon herkkua. Huutelinkin yläkertaan, että nyt on jouluaatto, tuletko alakertaan vai tuonko sinne ruokaa. Hän vastasi, että yritän tulla, istuvillaan tuli ne yläkerran raput. Sanoinkin että saunakin lämmitetty, mitenkä me sinne päästäisiin, kyllä olisi kiva päästä löylyihin. Mutta sitten meinasi käydä kalpaten, kun tulimme alas lavolta. Ei hän siellä kauan jaksanut olla, partansa ajoi, minä pesin selän ja hiukset, ei vihtoa jaksanut, vaikka siitä niin kovin piti. Sanoinkin hänelle, että tule istuen alas, minä otan alhaalla vastaan, mutta sitten lavosta lohkesi laita. Sain estettyä, ettei hän kaatunut kiukaaseen ja minä vesipataan. Sitten jotenkin pääsimme kammariin sohvalle. Joulupöytä oli valmiina, kysyin tuletko syömään, on herkkua livekalaakin. Vähän sitä maistoi, sanoi ettei hän voi mitään syödä. Sitten tapanin jälkeisenä arkipäivänä huomasin, että nyt on tosi kysymyksessä, ei hän enää puhunutkaan mitään. Juoksin naapuriin Raittilaan, pyysin heitä tulemaan meille. Raittilan rouva on erikoissairaanhoidtaja, hän mittasi kuumeen ja verenpaineen, pudisti minulle päätään, sai Paavolta suostumuksen lähteä terveyskeskukseen. Soittivat ambulanssin ja niin Paavo lähti. Menin mukaan, olin klinikalla niin kauan, kun lääkäri tutki ja kyseli minulta asioita.

Se oli perjantai-ilta joulun jälkeen, kun hänet sinne vein, kun lauantaiamuna sinne soitin, sanottiin että hän on mennyt tajuttomaksi. Viisi vuorokautta hän oli sairaalassa, kuolema tuli 5.1.1991, ei mitään enää puhunut sen jälkeen kun kotoa lähti.

Paavo on haudattuna Lamminpään hautausmaan muistolehtoon. Ja sinne minutkin sitten aikanaan pitää viedä. Hautapaadessa on paljon tuttujen nimiä, minunkin Järjestönuori-kavereita ja Pispalan näyttämötovereita. Nyt olen yksin, oma koti piti myydä, tuli muutto vaihdon kautta kerrostaloon. Ikävä on elämäntoveria ja mökkiämme Suupalla, itku pääsee, kun siitä ohi kuljen. Menee varmaan aikaa ennen kuin jaksan lisää kirjoittaa, mutta ehkä joskus jatkan tätä.

Elämä jatkuu!

Meni kauan ennen kuin jaksoin tätä tarinaani jatkaa.

Nyt on elokuun 20 pv.1992. Olen kohta asunut vuoden tässä ostamassani kaksiossa, alan jo tottua, oli ensin vaikeaa, kun aina olen asunut omakotitalossa. En ole jäänyt keinutuoliin istumaan, toimin Pirkkalan Eläkeläiset ry:ssä, olen johtokunnassa ja laulukuoressa.

Semmesta se on, kun on pienestä pitäen tottunut osallistumaan. Olen myös mukana Vaihtoehto EY:lle liikkeessä. Ja ovathan ne vielä rekisterissä Pirkkalan puolueosasto ja Demokraattiset naiset. Yritän kirjoittaa, nyt on tulossa kunnallisvaalit, hiljaiselta tuntuu vaalityö. En tiedä mikä vasemmistoa vaivaa kun eivät reagoi, vaikka kaikki mitä sodan jälkeen saimme taistelulla aikaan kohta otetaan pois. Päivät ja illat kuluu jotenkin, illat töllötän tuota TV:tä, josta tulee pelkkää sotaa ja pyssynpauketta. Afrikan surusilmälapset on unohdettu, kansainvälinen kapitalismi hajotti

yhteisvoimin sosialismin ja Eurooppa on kaaoksessa, ei kukaan muista enää kolmatta maailmaa.
Kaunis Jugoslavia on raunioina, veljesviha rehottaa, samoin Venäjällä, Leninin patsaita kaadetaan,
punalippuja revitään ja poltetaan, tilalle nostetaan tsaarien kaksipäistä kotkalippuja.